

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๑๗/๒๕๖๘

วันที่ ๑ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { นายภักดิ์ น่วมเจิม และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง
รวม ๑๒๑ คน
นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ผู้ถูกร้อง

นายภักดิ์ น่วมเจิม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะ รวม ๑๒๑ คน (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยกล่าวอ้างว่า นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง (ผู้ถูกร้อง) ได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง โดยการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย อันเป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ปราบกฏข้อเท็จจริงอันเป็นพฤติการณ์หรือการกระทำของผู้ถูกร้องเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ดังต่อไปนี้

๑. กรณีเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

ก่อนการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยสำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎร จัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องได้มอบหมายให้นายจรัสพงศ์ วัฒนะรัตน์ ซึ่งดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาคณะทำงานทางการเมืองของผู้ถูกร้อง ดำเนินการจัดทำ “โครงการสนับสนุนและส่งเสริมประชาชนที่ร้องข้อร้องเรียนผ่านการพิจารณาของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร” จำนวน ๔ โครงการ แต่สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีความเห็นว่า การจัดทำโครงการดังกล่าว “มีวิธีการดำเนินการในรูปแบบการให้ทุน

และเงินช่วยเหลือ จึงน่าจะขัดต่อพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่กำหนดให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินจะกระทำได้เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมาย อีกทั้งยังสัมพันธ์ต่อการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๔ ที่กำหนดห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการ เสนอ แปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันมีผลให้ผู้นั้นมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย” ผู้ถูกร้องจึงมอบหมายให้นายจිරพงษ์ ปรับเปลี่ยนโครงการดังกล่าวให้เหลือเพียง ๓ โครงการ คือ (๑) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (๒) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ (๓) โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรีทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และผู้ถูกร้องลงนามให้ความเห็นชอบการจัดทำโครงการทั้งสามโครงการ และประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบคำขอของงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร แต่ในชั้นการพิจารณางบประมาณของคณะรัฐมนตรีมีการปรับลดวงเงินงบประมาณตามคำขอทั้งสามโครงการดังกล่าวลง

ในระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้จัดทำคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ และคณะกรรมการวิสามัญฯ พิจารณาแล้วเห็นชอบคำขอแปรญัตติรายการเสนอเพิ่มงบประมาณรายจ่ายของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทั้งสามโครงการ และสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติงบประมาณดังกล่าวเช่นเดียวกัน ดังนั้น การที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้จัดทำคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทั้งสามโครงการ จึงเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการ โดยการให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการดังกล่าว

หลังจากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ บังคับใช้เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ว วิธีใช้จ่ายตามโครงการกำหนดให้ประชาชนยื่นคำขอจัดกิจกรรมต่อผู้ถูกร้อง เพื่อให้ผู้ถูกร้องเสนอคำขอดังกล่าวต่อคณะกรรมการบริหารโครงการพิจารณาอนุมัติคำขอจัดกิจกรรม ซึ่งผู้ถูกร้องเป็นกรรมการในคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติคำขอด้วย

จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำด้วยประการใด ๆ ซึ่งมีผลให้ตน ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย พ.ศ. ๒๕๖๘ เพื่อนำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินไปใช้ประโยชน์ในการหาเสียงหรือสร้างความนิยมให้แก่ตนเองในเขตเลือกตั้ง ดังนี้

โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีการขอรับการสนับสนุนการจัดอบรมและงบประมาณ จำนวน ๒ โครงการ เป็นการจัดกิจกรรมในพื้นที่เขตอำเภอดอยหลวง และอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๗ อันเป็นพื้นที่เขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง

โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการขอรับการสนับสนุนการจัดอบรมและงบประมาณ จำนวน ๑๑ โครงการ พบว่ามีจำนวน ๑๐ โครงการ ที่ขอจัดโครงการในพื้นที่เขตอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่เขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๗ อันเป็นพื้นที่เขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง

โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรีทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการขอรับการสนับสนุนการจัดอบรมและงบประมาณ จำนวน ๖๓ โครงการ พบว่ามีโครงการจำนวน ๕๙ โครงการ ขอจัดโครงการในพื้นที่เขตอำเภอดอยหลวง และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๗ อันเป็นพื้นที่เขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องได้เห็นชอบให้นำเงินงบประมาณจากโครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นงบประมาณที่อยู่ในดุลพินิจของผู้ถูกร้องไปให้สำนักรักษาความปลอดภัย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จัดโครงการฝึกอบรมกองเกียรติยศเจ้าหน้าที่ตำรวจรัฐสภา ประจำปี ๒๕๖๘

๒. กรณีเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

สำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎรได้จัดทำคำของบประมาณในโครงการที่มีลักษณะเดียวกันกับโครงการทั้ง ๓ โครงการดังกล่าวตามงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ โดยมีรายละเอียดการขอรับงบประมาณโครงการของสำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

(๑) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ของงบประมาณ ๒๕๐,๕๗๒,๘๐๐ บาท

(๒) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ของงบประมาณ ๒๐๑,๑๓๘,๐๐๐ บาท

(๓) โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรีทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ของงบประมาณ ๑๔๑,๘๕๐,๐๐๐ บาท

การจัดทำคำขอเสนอโครงการตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ของสำนักงาน
ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นการเสนอของงบประมาณที่มีรูปแบบทำนองเดียวกัน และต่อเนื่องมาจาก
โครงการตามงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ที่ผู้ถูกร้องมีส่วนในการเสนอ
การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ในการใช้งบประมาณรายจ่าย ไม่ว่าจะโดยทางตรง
หรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ อันเป็นการฝ่าฝืน
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

อนึ่ง ผู้ร้องเห็นว่า การตรวจสอบการกระทำของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
เกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หากกระทำได้เพียงกรณี
ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา
หรือคณะกรรมการเท่านั้นตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๖๖ ย่อมไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ซึ่งมิได้จำกัดให้การยื่นคำร้องจะต้องกระทำ “ในระหว่าง
การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ” ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจ
รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้โดยไม่มีข้อจำกัด “เงื่อนไข” หรือ “เงื่อนไขเวลา” นอกจากนี้ ยังทำให้
บทกำหนดโทษเกี่ยวกับการให้รับผิดชอบใช้เงินคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ยไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในทาง
ปฏิบัติ แม้พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ จะมีผลบังคับใช้
เป็นกฎหมายแล้ว มิได้เป็นร่างกฎหมายที่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา
ก็ตาม แต่เมื่อผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้กระทำการ
เสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรที่มีผลให้
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายตาม
พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจ
รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. มีคำวินิจฉัยให้ผู้ถูกร้องสิ้นสุดสมาชิกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม

๒. มีคำวินิจฉัยให้ผู้ถูกร้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่ผู้ถูกร้องมีส่วนโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๘ ที่ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ เป็นเงินจำนวน ๑๗๘,๑๒๕,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยเจ็ดสิบแปดล้านหนึ่งแสนสองหมื่นห้าพันบาทถ้วน) พร้อมดอกเบี้ยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสามและวรรคสี่

๓. มีคำวินิจฉัยให้ผู้ถูกร้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่ผู้ถูกร้องมีส่วนโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการจะได้ใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๙ ที่ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ เป็นเงิน จำนวน ๕๙๓,๕๖๐,๘๐๐ บาท (ห้าร้อยเก้าสิบสามล้านห้าแสนหกหมื่นแปดร้อยบาทถ้วน) พร้อมดอกเบี้ยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสามและวรรคสี่

๔. มีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย โดยกำหนดให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร และมีคำสั่งให้ผู้เกี่ยวข้องต้องระงับการเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายของโครงการทั้งสามโครงการตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๘ ที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้รับการจัดสรร

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบแล้ว เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรยื่นคำร้องเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม ซึ่งเป็นไปตามระบบการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในการอนุมัติงบประมาณตามหลักการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายซึ่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบเรื่องดังกล่าวตามมาตรา ๑๔๔ ดังนั้น การยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม ของผู้ร้องจึงเป็นการยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แต่ในส่วนที่ผู้ร้องได้นำกรณีปัญหา เกี่ยวกับพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ซึ่งได้รับการพิจารณา เสร็จสิ้นและเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแล้ว จึงเป็นกรณีที่มีได้อยู่ในขั้นตอนของการอนุมัติงบประมาณ รายจ่ายในกระบวนการทางนิติบัญญัติ คำร้องในส่วนนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ไม่รับคำร้องส่วนนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

และคำขอให้ผู้ถูกร้องชดใช้เงินคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ยในกรณีดังกล่าวด้วยนั้น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญ มีมติไม่รับคำร้องกรณีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ แล้ว จึงไม่รับวินิจฉัยคำขอส่วนนี้ด้วย

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย อำเภอแม่จัน (เฉพาะตำบลจันจว้าและตำบลจันจว้าใต้) อำเภอเชียงแสน อำเภอ ดอยหลวง อำเภอเชียงของ (เฉพาะอำเภอศรีเมือง ตำบลศรีดอนชัย ตำบลริมโขง ตำบลเวียง ตำบลสถาน และตำบลห้วยซ้อ) อำเภอเวียงแก่น สังกัดพรรคเพื่อไทย และดำรงตำแหน่งรองประธานสภา ผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีคำสั่งมอบหมายให้ผู้ถูกร้องปฏิบัติราชการแทน ประธานสภาผู้แทนราษฎรตามคำสั่งสภาผู้แทนราษฎรที่ ๔๙/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๗ มีอำนาจสั่งและปฏิบัติราชการแทนเกี่ยวกับการบริหารราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในงานด้านกิจการงบประมาณ ผู้ถูกร้องจึงมีภารกิจในด้านการกำกับการบริหารราชการของสำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โครงการทั้งสามนั้นเดิมผู้ถูกร้องได้นำเรียนประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อจัดทำโครงการจำนวน ๔ โครงการ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นพ้องในหลักการ แต่สำนัก นโยบายและแผนเสนอให้ปรับบทวนโครงการให้รูปแบบของกิจกรรมเป็นไปตามกรอบอำนาจหน้าที่ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดของโครงการให้เหลือ ๓ โครงการ ได้แก่ (๑) โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ในพื้นที่อำเภอดอยหลวง และอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (๒) โครงการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในพื้นที่ อำเภอแม่จัน และอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และ (๓) โครงการส่งเสริมบทบาทของสตรี ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ต่อมาในการประชุม คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ มีมติเห็นชอบกับรายการเสนอเพิ่มงบประมาณของหน่วยงานรัฐสภา เมื่อร่าง พระราชบัญญัติดังกล่าวได้พิจารณาเสร็จสิ้นและมีผลใช้บังคับ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้รับงบประมาณโครงการทั้งสาม ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารโครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย คำสั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการส่งเสริมบทบาท ของสตรีทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีเลขาธิการ

สภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานกรรมการและผู้ถูกร้องเป็นกรรมการและที่ปรึกษาของคณะกรรมการบริหารโครงการทั้งสามคณะ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจกรรม จัดทำรายงาน ต่อมาคณะกรรมการบริหารโครงการแต่ละโครงการได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการและคณะอนุกรรมการจัดกิจกรรม ปัจจุบันโครงการทั้งสามได้ดำเนินการจัดกิจกรรมไปแล้ว โดยโครงการเยาวชน ได้ดำเนินการไปแล้ว ๙ ครั้ง โครงการประชาชน ได้ดำเนินการไปแล้ว ๙ ครั้ง และโครงการสตรี ได้ดำเนินการไปแล้ว ๑ ครั้ง เป็นการดำเนินการโดยคณะกรรมการที่ผู้ถูกร้องมิได้เข้าไปมีส่วนโดยตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการหาเสียงหรือสร้างความนิยมให้แก่ตนเองในเขตเลือกตั้งของตนตามที่ผู้ร้องกล่าวหาแต่อย่างใด การดำเนินการใด ๆ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดูแลโครงการดังกล่าว คำขอที่เสนอเข้ามาผู้ถูกร้องมิได้มีอำนาจให้ความเห็นชอบเข้าไปสั่งการหรือร่วมพิจารณาคำขอให้จัดโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ใด ๆ หรือในพื้นที่ในเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงหรือสร้างความนิยมให้แก่ตนเองในเขตเลือกตั้งแต่อย่างใด

ส่วนกรณีปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ นั้น สำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้จัดทำคำของบประมาณในลักษณะเดียวกันกับโครงการตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ โครงการทั้งสามในปีงบประมาณ ๒๕๖๙ เป็นโครงการต่อเนื่องจากงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ซึ่งประธานสภาผู้แทนราษฎรในฐานะรัฐมนตรีเจ้าสังกัด ได้ลงนามบรรจุโครงการดังกล่าวในร่างงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ แล้ว ปัจจุบันอยู่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ การที่ผู้ถูกร้องได้ลงนามในบันทึกข้อความ กลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง เนื่องจากสำนักนโยบายและแผนแจ้งว่ามีการปรับลดวงเงินงบประมาณจากคำของบประมาณ ผู้ถูกร้องจึงมีดำริให้เสนอคำแปรญัตติเพิ่มงบประมาณดังกล่าว ต่อมาสำนักนโยบายและแผนได้มีบันทึกข้อความเรื่องการทบทวนคำขอแปรญัตติ และกลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ได้พิจารณาโครงการทั้งสามแล้วมีความเห็นว่าไม่ควรเสนอคำแปรญัตติเพิ่มงบประมาณสำหรับโครงการทั้งสาม สำนักนโยบายและแผนได้มีบันทึกข้อความถึงเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเพื่อยกเลิกคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณของทั้งสามโครงการดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงไม่มีส่วนในการเสนอ การแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่ทำให้ผู้ถูกร้องมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เมื่อผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงยังไม่สิ้นสุดลง

ศาลรัฐธรรมนูญไต่สวนพยานบุคคล รวม ๙ ปาก สรุปผลการไต่สวนได้ดังนี้

ผู้ร้อง เบิกความว่า โครงการทั้งสามที่ผู้ถูกร้องเสนอตามร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ใช้ชื่อเดียวกันและต่อเนื่องกับโครงการตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ เป็นการกระทำเช่นเดียวกับการเสนอคำขอโครงการทั้งสามตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ส่วนการเสนอคำแปรญัตติเพิ่มงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ กลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ได้มีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง และผู้ถูกร้องเป็นผู้มีคำสั่งอนุมัติให้เสนอคำขอแปรญัตติในโครงการทั้งสาม การกระทำของผู้ถูกร้องทำให้เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๘ คณะอนุกรรมการแผนและงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๘/๒๕๖๘ ได้ประชุมพิจารณาคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ซึ่งมีรายการขอเพิ่มงบประมาณของโครงการทั้งสามที่ผู้ถูกร้องได้มีคำสั่งให้เสนอคำแปรญัตติ และในการประชุมคณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ ได้พิจารณาและเห็นชอบคำขอยกเลิกการแปรญัตติเพิ่มงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ของโครงการทั้งสาม ซึ่งทำให้คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๗/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ได้มีมติให้ถอนโครงการทั้งสาม จึงเห็นได้ว่าการเสนอคำขอแปรญัตติที่ผู้ถูกร้องมีส่วนในการเสนอน่าจะไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕

ผู้ถูกร้อง เบิกความว่า การจัดทำโครงการเพื่อเสนอของบประมาณเป็นอำนาจหน้าที่ของเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะหัวหน้าส่วนราชการ ก่อนดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ตนเคยปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการวิสามัญในสภาผู้แทนราษฎร การจัดทำโครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ตนให้นโยบายและมีหน้าที่ตามกรอบที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมอบหมาย การดำเนินโครงการทั้งสามมีคณะกรรมการบริหารโครงการและมีเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานกรรมการ ตนเป็นที่ปรึกษาและกรรมการ การจัดทำโครงการทั้งสามมีทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดอื่น ๆ ส่วนการจัดโครงการที่จังหวัดเชียงรายเป็นการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่โครงการและประชาชน พื้นที่จัดโครงการเป็นไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องการพิจารณาเสนอแปรญัตติและเห็นชอบงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรในฐานะรัฐมนตรีเจ้าสังกัด รองประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่มีอำนาจดังกล่าว และตนทราบการตั้งข้อสังเกตของสำนักกฎหมายที่ท้วงติงจึงได้เปลี่ยนรูปแบบและวัตถุประสงค์ของโครงการ

ทั้งสามในคำของบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ การประชาสัมพันธ์กลุ่มเป้าหมายให้เข้าร่วมโครงการ เป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการในจังหวัดเชียงราย และจังหวัดอื่น ๆ เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการ ส่วนการใช้จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดนำร่องมาจากการเสนอขอที่ประชุมคณะผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และเหตุที่บุคคลในจังหวัดเชียงรายมีหนังสือขอเข้าร่วมโครงการถึงตน เนื่องจากตนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย และเป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ทั้งยังมีคำขอจากทั่วประเทศ และตนไม่เคยไปร่วมงานโครงการทั้งสาม ตนเคยร่วมปฏิบัติงานในคณะกรรมการในรัฐสภา และเมื่อเป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่สอง ได้แต่งตั้งให้นายจिरพงค์ วัฒนะรัตน์ เป็นคณะทำงานทางการเมืองของตน และมอบหมายให้คิดนโยบายต่าง ๆ ตนไม่เคยสั่งให้เจ้าหน้าที่เสนอคำของบประมาณหรือคำแปรญัตติ และไม่เคยแทรกแซงการทำงาน เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘ กลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง เสนอการขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณของโครงการทั้งสามตามปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ตนลงนามตามที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอว่าให้เสนอคำแปรญัตติ เป็นการตอบข้อซักถามเบื้องต้นให้กับสำนักนโยบายและแผน ต่อมาสำนักนโยบายและแผนมีหนังสือให้แจ้งยืนยันการขอแปรญัตติของโครงการทั้งสามอีกครั้ง เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๘ กลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง เสนอความเห็นไม่เสนอคำแปรญัตติของโครงการทั้งสาม และตนเห็นชอบเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ในการประชุมคณะผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้แจ้งการขอยกเลิกการแปรญัตติของโครงการทั้งสาม ทั้งนี้ การพิจารณางบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ยังไม่เสร็จสิ้น จึงยังมีได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการซึ่งเป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎร

นายจिरพงค์ วัฒนะรัตน์ เบิกความว่า ระหว่างวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ตนเป็นที่ปรึกษาคณะทำงานทางการเมืองของผู้ถูกร้อง ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสนอโครงการทั้งสามและของบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งไม่มีหน้าที่จัดโครงการ อนุมัติ หรือจัดสรรงบประมาณ ขณะดำรงตำแหน่งโครงการทั้งสามยังเป็นการยกร่างเพื่อเสนออนุกรรมการแผนและงบประมาณสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตนได้ลาออกจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ การเสนอโครงการทั้งสามอีกครั้งในปีงบประมาณ ๒๕๖๙ ตนจึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการจัดทำโครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ตนรับนโยบายจากผู้ถูกร้องให้วิเคราะห์ว่าโครงการทั้งสามมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติหรือไม่ เมื่อตนลาออกจากตำแหน่งดังกล่าว ก่อนปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ จึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกหรือพิจารณาโครงการทั้งสาม

ว่าที่ร้อยตำรวจตรี อาพัทธ์ สุขะนันท์ เบิกความว่า การจัดทำโครงการเพื่อขอรับงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีที่มาจากนโยบายของประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งผู้ถูกร้องได้รับมอบหมายให้ดูแลเรื่องงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตามคำสั่งสภาผู้แทนราษฎรที่ ๑๖/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ และคำสั่งสภาผู้แทนราษฎรที่ ๔๙/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๗ เป็นการมอบหมายตามอำนาจในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกอบกับระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทน พ.ศ. ๒๕๕๔ การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีและคำขอแปรญัตติจะเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรในฐานะรัฐมนตรีเจ้าสังกัดพิจารณาให้ความเห็นชอบ ซึ่งไม่มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากไม่มีอำนาจพิจารณาสั่งการให้เสนอคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณ แต่สามารถมอบนโยบายให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรก่อนจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อดำเนินการตามความจำเป็นเร่งด่วนและภารกิจของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่เป็นการขอแปรญัตติเพิ่มในงบประมาณที่ไม่ได้รับการจัดสรรตามดำริของรองประธานสภาผู้แทนราษฎรที่กำกับดูแลด้านกิจการงบประมาณของสำนักงาน หรือในโครงการตามดำริของรองประธานสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้รับการจัดสรร การเสนอโครงการต้องผ่านความเห็นชอบของเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และรองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร การเสนอโครงการของงบประมาณในปีก่อน ๆ สามารถนำมาเสนอของงบประมาณในปีต่อไปได้ หากเป็นโครงการสำคัญและมีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อเนื่อง แนวปฏิบัติที่ผ่านมาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มี ๒ แนวทาง คือ แนวทางที่ ๑ ตามกระบวนการและขั้นตอนของระบบราชการทั่วไป ผู้ที่มีอำนาจสั่งให้เสนอคำของบประมาณและคำแปรญัตติ คือ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่กำกับดูแล หรือผู้อำนวยการสำนักอาจให้นโยบายหรือมีดำริ และแนวทางที่ ๒ ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรมีนโยบายและมอบนโยบายแก่คณะผู้บริหารสำนักงาน และให้ส่วนราชการภายในขับเคลื่อนนโยบายซึ่งนำไปสู่การเสนอคำของบประมาณ กรณีโครงการทั้งสามเป็นโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร จึงนำมาบรรจุในคำของบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ และเป็นการดำเนินการจัดทำคำของบประมาณโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางวรรณฤทัย สงวนรักษ์ เบิกความว่า การเสนอของบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ของโครงการทั้งสาม เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ สำนักนโยบายและแผน ได้รับแจ้งว่า นายจิรพงศ์ วัฒนะรัตน์ ที่ปรึกษาคณะทำงานทางการเมืองของผู้ถูกร้องซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ถูกร้องได้จัดทำหนังสือและโครงการสนับสนุนและส่งเสริมประชาชนที่ร้องข้อร้องเรียนผ่านการพิจารณาของ

ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๔ โครงการ และเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้มอบหมายให้สำนักนโยบายและแผน วิเคราะห์และเสนอความเห็น การจัดทำโครงการ ตนจึงทราบว่างบประมาณโครงการดังกล่าวมีการเสนอผ่านผู้ถูกร้องและเป็นโครงการ ตามนโยบายของผู้ถูกร้อง และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ของโครงการทั้งสาม ซึ่งดำเนินการ โครงการทั้งสามตามงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ มีการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์ สำนักนโยบาย และแผนจึงได้นำโครงการดังกล่าวบรรจุในงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ การปรับลดโครงการให้เหลือเพียง ๓ โครงการ เป็นการปรับลดจาก สำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อปรับทบทวนโครงการและรูปแบบของ กิจกรรมให้อยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และบางโครงการ มีการตั้งงบประมาณไว้ ๑๐๐ ล้านบาท แต่ไม่เกิน ๕๐๐ ล้านบาท ต้องเสนอผ่านผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ พิจารณาความเห็นตามลำดับ ทั้งนี้ สำนักนโยบายและแผนมีหน้าที่ในการรวบรวม วิเคราะห์คำขอ งบประมาณของทุกหน่วยงานภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มิได้มีหน้าที่ในการจัดทำ โครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณในโครงการดังกล่าว ตนจึงมิได้บันทึกโต้แย้งการจัดทำ โครงการดังกล่าวไว้เป็นหนังสือหรือมีหนังสือให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติทราบ

นายกุลพล วัชรกาฬ เบิกความว่า การมอบหมายตามคำสั่งสภาผู้แทนราษฎรที่ ๔๙/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๗ เป็นการมอบหมายตามอำนาจในพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกอบระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการรักษาราชการแทนและการปฏิบัติ ราชการแทน พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามคำสั่งดังกล่าวมีการมอบหมายให้รองประธานสภาผู้แทนราษฎร กำกับดูแลกิจการและสำนักงานต่าง ๆ โดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดในการดำเนินการ สำนักกฎหมาย มีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัย ให้คำปรึกษา เสนอความเห็น แนะนำ ตอบข้อหารือตามที่มีการขอ หารือ ซึ่งกรณีดังกล่าวสำนักกฎหมายพิจารณาวัตถุประสงค์ของโครงการทั้งสามแล้ว เห็นว่า มีลักษณะ เป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับแผนปฏิบัตินิติราชการ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและพิจารณาว่า โครงการทั้งสามเป็นไปตามกรอบอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นหน่วยรับ งบประมาณของสถาบันนิติบัญญัติหรือไม่เท่านั้น โดยไม่ได้พิจารณาความจำเป็น ความคุ้มค่า และความ ช้ำซ้อน รวมถึงรูปแบบของกิจกรรมของโครงการทั้งสาม ส่วนการเสนอขอแปรญัตติงบประมาณรายจ่าย ไม่ได้อยู่ในขอบเขตอำนาจ จึงไม่ทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ สำนักกฎหมายไม่มีหน้าที่กลั่นกรองการจัดทำ โครงการหรืออนุมัติจัดสรรงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร การเสนอความเห็น

ในการจัดทำโครงการงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ เป็นการเสนอความเห็นเฉพาะกรณีการจัดทำโครงการของสำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๔ โครงการ ตามที่ขอหารือมาเท่านั้น ว่าการจัดทำโครงการดังกล่าวเป็นการตั้งงบประมาณเพื่อช่วยเหลือประชาชน ไม่ได้เป็นภารกิจของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรในฐานะสถาบันทางนิติบัญญัติซึ่งมีหน้าที่ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเท่านี้ การจัดทำงบประมาณเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติไม่อาจริเริ่มจัดทำรายงานงบประมาณด้วยตนเอง ซึ่งสำนักกฎหมายได้มีข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการที่ไม่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานและสุ่มเสี่ยงต่อการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ ส่วนการเสนอความเห็นในการจัดทำโครงการในงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ยังไม่มีการส่งข้อหารือมายังสำนักกฎหมาย

นายนาถะ ดวงวิชัย เบิกความว่า ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎรและอาจมีกรณีต้องมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาจัดทำคำขอของงบประมาณและคำแปรญัตติ การเสนอคำขอของงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีที่มา ๒ แนวทางคือ แนวทางที่ ๑ ตามกระบวนการและขั้นตอนของระบบราชการทั่วไป ผู้ที่มีอำนาจสั่งให้เสนอคำขอของงบประมาณและคำแปรญัตติเพิ่มเติมงบประมาณ คือ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่กำกับดูแล หรือผู้อำนวยการสำนักอาจเห็นนโยบาย หรือมีมติาริ แนวทางที่ ๒ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรมีนโยบาย และมอบนโยบายแก่คณะผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและให้ส่วนราชการภายในขับเคลื่อนนโยบายซึ่งนำไปสู่การเสนอคำขอของงบประมาณ ก่อนที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ๆ ไม่เคยมีมติาริให้จัดทำโครงการใด ๆ ที่จำเป็นต้องมีการเสนอคำขอของงบประมาณตนจึงไม่เคยจัดทำบันทึกข้อความถึงรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ๆ สำหรับการจัดทำโครงการทั้งสามมีที่มาจากกรริเริ่มของผู้ถูกร้องและนายจිරพงค์ วัฒนะรัตน์ โดยก่อนปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไม่เคยจัดทำโครงการทั้งสาม แต่มีโครงการภายในที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ และการที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเสนอโครงการทั้งสามต่อเนื่องในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ มาจากมติาริของผู้ถูกร้องซึ่งโครงการทั้งสามที่เสนอในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ไม่มีความแตกต่างจากโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ แต่แตกต่างเพียงการใช้คำ โดยผู้ถูกร้องมีมติาริให้ตัดคำว่า “สัมมนา” หรือ “อบรม” ออกไป เพื่อให้มีความคล่องตัวและมีจำนวนวงเงินงบประมาณของทั้งสามโครงการเพิ่มขึ้น มีกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นโครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ตนได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเฉพาะโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเพียงคนเดียว

จึงไม่ทราบวิธีการคัดเลือกของอีกสองโครงการ กรณีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการในโครงการที่ตนเป็นกรรมการจะพิจารณาตามคำขอ ดังนั้น พื้นที่ในการจัดโครงการไม่ได้มีเพียงเขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้ นายจිරพงษ์ วัฒนะรัตน์ ไม่เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการหรือเข้าร่วมงานสัมมนาหรือดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องับโครงการทั้งสามตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

นายธีรวัฒน์ เอื้อพอล ให้ถ้อยคำว่าการเสนอคำขอของงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีที่มา ๒ แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ ๑ ตามกระบวนการและขั้นตอนของระบบราชการประจำ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่กำกับดูแลหรือผู้อำนวยการสำนัก อาจให้นโยบาย มีดำริ หรือสั่งการมอบหมายให้ผู้ได้บังคับบัญชาไปดำเนินการจัดทำ และแนวทางที่ ๒ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรมีนโยบายแก่คณะผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ๆ ไม่เคยมีดำริให้จัดโครงการที่ต้องเสนอคำของบประมาณ ตนจึงไม่เคยจัดทำบันทึกข้อความถึงรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ๆ ในลักษณะเสนอคำขอของงบประมาณหรือแปรญัตติ โครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ มาจากการริเริ่มของผู้ถูกร้องและนายจिरพงษ์ วัฒนะรัตน์ โดยผู้ถูกร้องมอบหมายให้นายจिरพงษ์ วัฒนะรัตน์ จัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมประชาชนที่ร้องข้อร้องเรียนผ่านการพิจารณาของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๔ โครงการ ผู้ถูกร้องประสงค์ให้เสนอคำขอของงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ต่อมาเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรสั่งการให้สำนักนโยบายและแผนวิเคราะห์โครงการ ซึ่งสำนักนโยบายและแผนมีบันทึกข้อความเสนอความเห็นว่าการดำเนินการทั้งสี่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินในลักษณะการให้ทุนหรือให้เงินบริจาค ผู้ถูกร้องนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไข ต่อมา นายจिरพงษ์ วัฒนะรัตน์ ได้จัดทำโครงการจำนวน ๓ โครงการ ตามแบบฟอร์มคำขอตั้งงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ถูกร้อง ก่อนปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไม่เคยจัดทำโครงการทั้งสามมาก่อน แต่มีโครงการอบรมสัมมนาในทำนองเดียวกัน เช่น โครงการบ้านเมืองสุจริต ตามดำริของนายชวน หลีกภัย ประธานสภาผู้แทนราษฎร และโครงการวันรัฐธรรมนูญของนายปดิพัทธ์ สันติภาดา รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งดำรงตำแหน่งในขณะนั้น โครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เป็นโครงการต่อเนื่องที่ผู้ถูกร้องเสนอไม่แตกต่างจากโครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ แต่มีการแก้ไขในรายละเอียดกิจกรรมย่อย โดยผู้ถูกร้องดำริให้ตัดคำว่า “สัมมนา” ออกจากชื่อหัวข้อกิจกรรม เพื่อให้มีความคล่องตัวและครอบคลุมกิจกรรมที่หลากหลาย และเพิ่มเงินงบประมาณเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมมากขึ้น

เมื่อโครงการได้รับจัดสรรงบประมาณ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ ตนได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการและเลขานุการเฉพาะโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเพียงคนเดียว และมีวิธีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการตามคำขอ พื้นที่ในการจัดโครงการไม่ได้มีเพียงเขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดเชียงรายเพียงแห่งเดียว และการจัดโครงการทั้งสาม นายจิรพงศ์ วัฒนะรัตน์ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมไม่ว่าในสถานะใด

นายวรพงษ์ แพร่ม่วง ให้ถ้อยคำว่าการเสนอคำขอของงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีที่มา ๒ แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ ๑ ตามกระบวนการและขั้นตอนของระบบราชการประจำ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่กำกับดูแลหรือผู้อำนวยการสำนัก อาจให้นโยบาย มีดำริ หรือสั่งการมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปดำเนินการจัดทำคำขอของงบประมาณ และแนวทางที่ ๒ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรมีนโยบายแก่คณะผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ตนไม่เคยจัดทำบันทึกข้อความถึงรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ๆ ในลักษณะเสนอคำขอของงบประมาณหรือแปรญัตติ เนื่องจากเพิ่งได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งกลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๗ เป็นช่วงเวลาที่ยังพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ผ่านการเห็นชอบของรัฐสภา และอยู่ระหว่างการดำเนินการตามโครงการทั้งสาม และไม่ทราบว่าผู้ใดริเริ่มหรือสั่งการให้มีการเสนอโครงการทั้งสาม ทราบแต่เพียงว่าโครงการทั้งสามเป็นโครงการตามดำริของผู้ถูกร้อง ก่อนปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไม่เคยจัดทำโครงการทั้งสามมาก่อน แต่มีโครงการอบรมสัมมนาในทำนองเดียวกัน เช่น โครงการบ้านเมืองสุจริต ตามดำรินายชวน หลีกภัย ประธานสภาผู้แทนราษฎร และโครงการวันรัฐธรรมนูญของนายปดิพัทธ์ สันติภาดา รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งดำรงตำแหน่งในขณะนั้น โครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เป็นโครงการต่อเนื่องที่ผู้ถูกร้องเสนอไม่แตกต่างจากโครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ แต่มีการแก้ไขในรายละเอียดกิจกรรมย่อย โดยผู้ถูกร้องดำริให้ตัดคำว่า “สัมมนา” หรือ “อบรม” ออกจากชื่อหัวข้อกิจกรรม เพื่อให้มีความคล่องตัวและครอบคลุมกิจกรรมที่หลากหลายและเพิ่มจำนวนเงินงบประมาณ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมมากขึ้น โครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ตนได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการโครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนและประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีวิธีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการตามคำขอ พื้นที่ในการ

จัดโครงการไม่ได้มีเพียงเขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดเชียงราย และในการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการนายจิรพงศ์ วัฒนะรัตน์ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมไม่ว่าในสถานะใด การจัดโครงการทั้งสามเนื่องจากตนได้ย้ายมาในช่วงเวลาที่โครงการทั้งสามได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ว จึงเชื่อโดยสุจริตว่าโครงการทั้งสามชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงไม่ได้บันทึกโต้แย้งไว้เป็นหนังสือหรือมีหนังสือแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๑๔๔ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้
- (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้
- (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้

ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคสอง ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคสอง ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น แต่ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กระทำการหรืออนุมัติให้กระทำการหรือรู้ว่ามีอาการกระทำดังกล่าวแล้ว แต่มิได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตั้งคณะนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้อยู่ในที่ประชุมในขณะที่มีมติ และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบใช้เงินนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณโดยรู้ว่ามี การดำเนินการ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ถ้าได้บันทึกข้อโต้แย้งไว้เป็นหนังสือหรือมีหนังสือ แจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ให้พ้นจากความรับผิดชอบ

การเรียกเงินคืนตามวรรคสามหรือวรรคสี่ ให้กระทำได้ภายในยี่สิบปีนับแต่วันที่มีการจัดสรร งบประมาณนั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้รับแจ้งตามวรรคสี่ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการสอบสวนเป็นทางลับโดยพลัน หากเห็นว่ากรณีมีมูล ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไปตามวรรคสาม และไม่ว่า กรณีจะเป็นประการใด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและศาลรัฐธรรมนูญ หรือบุคคลใดจะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้แจ้งมิได้

ประเด็นวินิจฉัย

ข้อพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า กรณีสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรขอถอนโครงการ ออกจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ศาลรัฐธรรมนูญต้องสั่งจำหน่ายคดี เพราะไม่มีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยคดีต่อไป หรือไม่

ประเด็นวินิจฉัยที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องมีส่วนในการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วย ประการใด ๆ ในโครงการทั้งสาม หรือไม่

ประเด็นวินิจฉัยที่สอง มีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในการใช้งบประมาณรายจ่าย อันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง และให้ การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล หรือไม่ หากผู้ถูกร้องเป็นผู้กระทำการ ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง จะทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม หรือไม่ เพียงใด

ความเห็น

มีข้อพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่า กรณีสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอ้างว่าเมื่อมีการ ขอถอนโครงการออกจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ศาลรัฐธรรมนูญ ต้องสั่งจำหน่ายคดีเพราะไม่มีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยคดีต่อไป หรือไม่

เห็นว่า กรณีกลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง (ผู้ถูกร้อง) ขอดอนโครงการ ทั้งสาม แต่เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอขอปรับปรุงประมาณของโครงการทั้งสามเหลือศูนย์บาท ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณแล้ว มีผลเป็นการยกเลิกโครงการทั้งสามออกจากคำขอจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ โครงการทั้งสามอันเป็นมูลเหตุแห่งคดีนี้สิ้นผลไปแล้วนั้น ข้ออ้างดังกล่าวไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้แสดง เอกสารมติการอนุมัติหรือเห็นชอบของคณะกรรมการมาธิการวิสามัญฯ ต่อศาลแต่อย่างใด อีกทั้งในการ พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญที่ต้องพิจารณาความเห็นของผู้ร้องที่เห็นว่าผู้ถูกร้องมีการกระทำฝ่าฝืน บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง หรือไม่ เป็นคำร้องที่ยื่นมาโดยชอบ จึงยังมีเหตุ ที่ศาลรัฐธรรมนูญสมควรจะต้องวินิจฉัยคดีต่อไปได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑

กรณีมีความเห็นของผู้ร้องประเด็นแรกว่า ผู้ถูกร้องมีส่วนในการเสนอ การแปรญัตติ หรือการ กระทำด้วยประการใด ๆ ในโครงการทั้งสามตามคำร้อง หรือไม่ นั้น

ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ในการเสนองบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องมอบหมายให้นายจীরพงศ์ วัฒนะรัตน์ ที่ปรึกษาคณะทำงานทางการเมืองของรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่สอง ดำเนินการ จัดทำโครงการ จำนวน ๔ โครงการ ต่อมามีการปรับเหลือจำนวน ๓ โครงการ และผู้ถูกร้องลงนาม ให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการทั้งสาม ต่อมาในการเสนองบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ในชั้น การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีมีการปรับลดวงเงินงบประมาณ และผู้ถูกร้องลงนามให้เสนอคำแปรญัตติ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องไม่เคยสั่งการให้เจ้าหน้าที่จัดทำโครงการเพื่อเสนองบประมาณหรือแปรญัตติ งบประมาณ ผู้ถูกร้องเพียงแค่มอบนโยบายให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งผู้ถูกร้อง ลงนามในบันทึกข้อความแต่ไม่ได้เขียนข้อความว่า “ให้เสนอคำแปรญัตติ” และไม่ได้ประทับตราคำว่า “เห็นชอบ” เป็นบุคคลอื่นเขียนข้อความและประทับตราดังกล่าว

พยานบุคคล นายจীরพงศ์ วัฒนะรัตน์ เบิกความยอมรับว่า ผู้ถูกร้องมีดำริให้ดำเนินโครงการ ทั้งสามโดยมอบหมายให้ตนเองเป็นผู้ดำเนินการ เจือสมกับคำเบิกความของนายธีรวัฒน์ เอื้อพอพล นายนาถ ดวงวิชัย เบิกความสอดคล้องกันว่า ในการเสนองบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ เจ้าหน้าที่ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือกับผู้ถูกร้องก่อนเสนอหรือแปรญัตติโครงการทั้งสามซึ่งผู้ถูกร้อง มีดำริให้เสนอและแปรญัตติ สำหรับการเสนองบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ นายวรพงษ์ แพร่ม่วง นายธีรวัฒน์ และนายนาถ เบิกความสอดคล้องกันว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ กลุ่มงาน รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ได้สอบถามไปยังผู้ถูกร้องว่าประสงค์จะดำเนินโครงการทั้งสาม

ดังกล่าวต่อเนื่องหรือไม่ และผู้ถูกร้องมีดำริให้จัดดำเนินโครงการทั้งสามต่อ อย่างไรก็ตาม นายธีรวัฒน์ เบิกความยอมรับว่า การเสนอบันทึกข้อความกลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง สำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ตนเขียนข้อความว่า “ให้เสนอ คำแปรญัตติ” หลังจากที่รับดำริจากผู้ถูกร้องให้เสนอคำแปรญัตติแล้ว และว่าที่ร้อยตำรวจตรี อาพัทธ์ สุขะนันท์ เบิกความว่า กลุ่มงานรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเสนอคำขอ งบประมาณและเสนอคำขอแปรญัตติต่อผู้ถูกร้องเพื่อให้ความเห็นชอบก็ได้ โดยกลุ่มงานรองประธานสภา ผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง สามารถส่งคำขอของงบประมาณแต่ละโครงการไปยังสำนักนโยบายและแผน เพื่อรวบรวมของทุกส่วนราชการภายในและเสนอเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบ ก่อนเสนอ ประธานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบและลงนาม และส่งไปยังสำนักงบประมาณต่อไป ซึ่งกลุ่มงานอื่น ๆ ก็สามารถขอแปรญัตติได้เอง เป็นเรื่องปกติตามวิธีการเสนอของงบประมาณ

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีผู้ถูกร้องเป็นผู้มีดำริหรือสั่งการให้ดำเนินการขอแปรญัตติโครงการ ทั้งสาม เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ได้รับมอบมาจากประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ผู้ร้อง เป็นผู้ควบคุมดูแลและบริหารงานด้านงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งใน ทำยที่สุดผู้อนุมัติหรือไม่อนุมัติให้มีการแปรญัตตินั้นหรือไม่ เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะเป็นรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงอีกหน้าที่หนึ่ง การกระทำดังกล่าวของผู้ถูกร้องในกรณีนี้จึงไม่ถือว่าเป็น กรณีที่ผู้ถูกร้องในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการเสนอ แปรญัตติ หรือกระทำการด้วยประการ อื่นใดอันจะเป็นการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

ส่วนประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีการกระทำหรือพฤติการณ์ เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมตามโครงการทั้งสาม และมีการจัดทำคำขอของงบประมาณลักษณะเดียวกับ โครงการทั้งสามโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ นั้น

เห็นว่า ผู้ถูกร้องมีสถานะแรกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อได้รับแต่งตั้งจากประธาน สภาผู้แทนราษฎรให้เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร และได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลงานบริหาร งบประมาณของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ผู้ถูกร้องจึงมีสถานะเป็นผู้บริหารตามคำสั่ง ของประธานสภาผู้แทนราษฎรด้วย ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของผู้ถูกร้องในขณะนั้นเป็นการ ปฏิบัติในฐานะที่เป็นผู้บริหารในองค์กรรับผิดชอบงานด้านงบประมาณตามที่ได้รับมอบหมายจาก ประธานสภาผู้แทนราษฎร มิใช่ในฐานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องมีความเห็นประเด็นที่สองว่า มีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย อันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง และเป็นเหตุให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผลหรือไม่ หากผู้ถูกร้องเป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง แล้ว จะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม หรือไม่ นั้น

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔ บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์” ด้วยเหตุนี้ การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงถือเป็นผู้แทนปวงชนของประชาชนทั้งประเทศ สถานะของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้เป็นผู้แทนเฉพาะพื้นที่หรือกลุ่มบุคคลที่เลือกตนเองเท่านั้น ไม่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะได้รับเลือกตั้งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และไม่ว่าจะมาจากเขตเลือกตั้งใดหรือจังหวัดใด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายและหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๑๔

การจะพิจารณาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย หรือไม่ พิจารณาได้เป็น ๒ กรณี คือ กรณีที่มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายโดยทางตรง หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นผู้ใช้งบประมาณรายจ่ายด้วยตนเอง และกรณีที่มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายโดยทางอ้อม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการใช้งบประมาณรายจ่ายที่อาจกระทำในลักษณะของคณะบุคคลหรือคณะกรรมการ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นส่วนหนึ่งของคณะบุคคลหรือคณะกรรมการดังกล่าว ซึ่งการมีส่วนได้เสียที่มีลักษณะเป็นการได้รับประโยชน์จากการใช้งบประมาณนั้นก็ได้หมายถึงเฉพาะบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั่นเองที่ไปกระทำหรือได้รับประโยชน์ แต่รวมถึงคู่สมรสหรือบุตร หรือแม้แต่บุคคลที่ไม่ได้อยู่ในความสัมพันธ์ส่วนตัวซึ่งได้รับมอบหมายให้ไปกระทำการแทนด้วย การพิจารณาในกรณีเช่นนี้เป็นการพิจารณาตามหลักว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ว่ามีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมของผู้ที่มีหน้าที่ในการพิจารณาหรือดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ อันเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือไม่ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ใช้ตำแหน่งหน้าที่เข้าไปก้าวกายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือระบบราชการในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการประจำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้เงินงบประมาณหรือโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์สุขของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ดังนั้น แม้ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ได้รับแต่งตั้งให้มีสถานะเป็นผู้บริหารงานในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการบริหารงบประมาณโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการดำเนินการด้านงบประมาณทั้งการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำอื่นใด ย่อมจะต้องไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ ด้วย ซึ่งหากปรากฏว่ามีการได้รับประโยชน์ส่วนตนจากการใช้งบประมาณรายจ่ายย่อมถือได้ว่ามีส่วนโดยทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ คำว่าประโยชน์ส่วนตนอาจจะไม่ได้หมายถึงเป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงประโยชน์อื่นใดทุกชนิดที่ได้กระทำไปแล้วทำให้ตนได้ประโยชน์ เช่น การใช้โครงการของรัฐเพื่อหวังคะแนนนิยมในการเลือกตั้ง สัญญาว่าจะอนุมัติงบประมาณเพื่อแลกกับการสนับสนุนทางการเมือง หรือใช้ตำแหน่งเพื่อหาเสียงให้แก่พวกพ้อง เป็นต้น

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้มีส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ดังต่อไปนี้ (๑) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ...” วรรคสอง บัญญัติว่า “ส่วนราชการตาม (๑) ... เป็นนิติบุคคลและมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา” มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “ให้ส่วนราชการสังกัดรัฐสภาตามมาตรา ๖ เสนองงบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของส่วนราชการสังกัดรัฐสภาตามมาตรา ๖ ไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี ...” และระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๓ กำหนดว่า ในระเบียบนี้ “หัวหน้าส่วนราชการ” หมายความว่า เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือเลขาธิการวุฒิสภา แล้วแต่กรณี “ส่วนราชการภายใน” หมายความว่า สำนักหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าสำนัก ... ข้อ ๔ กำหนดว่า “ให้สำนักกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับความเป็นอิสระในการบริหารงานงบประมาณของรัฐสภา” ข้อ ๙ กำหนดว่า “การจัดทำค่าของงบประมาณรายจ่ายของส่วนราชการ ให้ส่วนราชการภายในเป็นผู้จัดทำตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาตามข้อ ๑๒”

ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนในประเด็นนี้ ปรากฏว่า สถานะในการดำรงตำแหน่งของผู้ถูกร้อง ในสภาผู้แทนราษฎร มี ๒ สถานะ คือ เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การใช้อำนาจของผู้ถูกร้องในการดำริให้เสนอคำขอจัดสรรงบประมาณ หรือคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณในโครงการทั้งสามจะเป็นการใช้อำนาจในสถานะของรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ดูแลด้านการบริหารงบประมาณจากประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่การใช้อำนาจของรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ต้องไม่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการผู้ใด ซึ่งรวมถึงผู้ถูกร้องในสถานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายที่ผู้ถูกร้องเสนอ แปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ นั้นด้วย หากผู้ถูกร้องกระทำการดังกล่าว เพื่อให้ตนเองมีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้งบประมาณ ย่อมเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์สาธารณะ ซ้ำยังเห็นว่าไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๒) กรณีเป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภาที่บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่องดังต่อไปนี้ ... (๒) การกระทำในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา ...” ซึ่งหมายถึงเฉพาะแต่การดำเนินการในกิจการของรัฐสภาที่เป็น การปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเท่านั้น เช่น การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี การอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา การพิจารณากฎหมาย หรือการให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการในกิจการของรัฐสภาเท่านั้น ส่วนคำว่า “การเสนอ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ ที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบการกระทำที่ฝ่าฝืนในชั้นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณรายจ่าย หมายถึง การเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย

เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้ปรากฏว่ากรณีการเสนอคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณตามโครงการทั้งสามและการกระทำอื่นใดในการบริหารงบประมาณของผู้ถูกร้อง นั้น ปรากฏว่า การดำเนินโครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งเป็นทั้งที่ปรึกษาและกรรมการในคณะกรรมการ

บริหารโครงการทั้งสามตามคำสั่งสภาผู้แทนราษฎรที่ ๗๗/๒๕๖๗ คำสั่งสภาผู้แทนราษฎรที่ ๗๘/๒๕๖๗ และคำสั่งสภาผู้แทนราษฎรที่ ๗๙/๒๕๖๗ ลงวันที่วันเดียวกัน คือ วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาและคัดเลือกพื้นที่ที่โครงการทั้งสามเพื่อจะไปดำเนินกิจกรรมตามคำขอรับการสนับสนุนจากพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งหนังสือขอรับการสนับสนุนการจัดโครงการทั้งสามระบุข้อความถึงผู้ถูกร้องโดยตรง ประกอบกับการดำเนินกิจกรรมของโครงการทั้งสามในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ มุ่งเน้นที่จะจัดกิจกรรมในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดเชียงราย อันเป็นเขตเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้ถูกร้องได้รับประโยชน์ในทางการเมือง อีกทั้งเป็นช่องทางให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถขอรับการสนับสนุนไปจัดกิจกรรมให้ในพื้นที่หรือกลุ่มบุคคลของตนเองเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง กรณีจึงเห็นได้ว่าผู้ถูกร้องมีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายของโครงการทั้งสามและมีส่วนได้เสียโดยได้รับประโยชน์จากการใช้งบประมาณรายจ่ายของโครงการทั้งสามโดยทางอ้อม เพราะการกระทำของผู้ถูกร้องดังกล่าวย่อมมีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นผู้ถูกร้องได้มีส่วนในการใช้หรือได้รับประโยชน์จากการกระทำนี้แล้ว มิใช่ที่จะต้องให้มีการได้รับหรือได้ใช้ผลประโยชน์นั้นเสียก่อนแต่อย่างใด ซึ่งข้อเท็จจริงจากการไต่สวนก็ปรากฏชัดเจนว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ให้ความเห็นชอบในการเสนอคำขอแปรญัตติเพิ่มงบประมาณในโครงการทั้งสามหลังจากที่โครงการทั้งสามถูกปรับลดวงเงินจากคำขอของงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ประกอบกับพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องที่เป็นผู้จัดให้มีการจัดทำโครงการเสนอขออนุมัติต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรโดยผู้ถูกร้องเป็นผู้ให้ความเห็นชอบโครงการทั้งสามและสั่งการให้มีการเสนอคำแปรญัตติขอเพิ่มงบประมาณภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีปรับลดงบประมาณ ประกอบกับพฤติการณ์ที่ผู้ถูกร้องเป็นทั้งที่ปรึกษาและกรรมการพิจารณาอนุมัติให้จัดกิจกรรมตามโครงการทั้งสามที่ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ซึ่งเป็นโครงการที่มีลักษณะเดียวกันกับโครงการที่ผู้ถูกร้องสั่งการให้เสนอคำแปรญัตติ แสดงให้เห็นว่าหากร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ได้รับการอนุมัติจากฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้มีส่วนทางอ้อมในการที่จะเป็นผู้ใช้งบประมาณรายจ่ายดังกล่าว การกระทำของผู้ถูกร้องที่สั่งการให้มีการแปรญัตติและดำเนินการในลักษณะที่ทำให้มีการจัดสรรงบประมาณเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ทางอ้อมให้แก่ตนหรือพรรคการเมืองที่ตนสังกัด จึงเป็นการกระทำอันถือได้ว่าเป็นการกระทำฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้การกระทำของผู้ถูกร้องดังกล่าวนี้เป็นอันสิ้นผลไป

ส่วนประเด็นที่ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง จะต้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม หรือไม่ นั้น เห็นว่า ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาลรัฐธรรมนูญต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คือ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องด้วย

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ทำให้มีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลง และต้องดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ จึงให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง คือ วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘

เมื่อศาลวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องแล้ว รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ต้องเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องด้วย การกำหนดระยะเวลาของการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นสิทธิทางการเมืองอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้อาสาเข้ามาทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงสมควรต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรระหว่างพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำ ให้ได้สัดส่วนกับโทษที่จะได้รับซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคล แม้การกระทำของผู้ถูกร้องจะเป็นการกระทำต้องประมาทแผ่นดินที่มาจากภาษาของประชาชนทั้งประเทศก็ตาม แต่โครงการทั้งสามมีวัตถุประสงค์และเนื้อหาเป็นประโยชน์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่มีปัญหาที่กระบวนการทางงบประมาณอันฝ่าฝืนต่อข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง และระหว่าง การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๘ คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สภาผู้แทนราษฎรมีมติปรับลดงบประมาณของโครงการทั้งสามออกทั้งหมดซึ่งถือว่าได้เป็นการยกเลิกค่าของงบประมาณในส่วนนี้แล้ว และร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการฯ สภาผู้แทนราษฎรยังมิได้มีผลบังคับใช้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อการใช้งบประมาณของแผ่นดิน จึงสมควรให้เพิกถอน

สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ส่วนคำขอของผู้ร้องที่ขอให้ผู้ถูกร้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายพร้อมดอกเบี้ยนั้น เมื่อข้อเท็จจริงยังไม่ได้มีการนำเงินงบประมาณไปใช้แต่อย่างใด จึงให้ยกคำขอนี้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ เกี่ยวกับโครงการเยาวชน โครงการประชาชน และโครงการสตรี ในงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๙ เป็นอันสิ้นผล และให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คือ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ส่วนคำขออื่นให้ยก

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ